

Co je člověk ? / Žalm 8 /

Olomouc 1. 1. 25

Dvě věci nám zazní v uších, když nasloucháme tomuto nádhernému žalmu. Tou první je zpráva o to Boží velikosti a majestátu. A jaký vlastně je Bůh ? O tomhle kdysi přemýšlel žalmista, který zkomponoval tento žalm. A ať už to byl sám pasáček a pozdější izraelský král David nebo někdo jiný, kdo jej Davidovi připsal, není to podstatné. Tento žalm se nazývá někdy večerní nebo noční. Ten žalmista možná zahnal svá stáda do ohrady a na chvíli si lehl a hleděl do nebe. Anebo vzal loutnu a něco na ni brnkal. A po dlouhé věky až podnes ten žalm zní. Židé si jej zpívali nejspíš při novoročních slavnostech plných veselí. Za tím gitejským, nebo gatským nástrojem v žalmovém nadpisu někteří slyší jinou věc, a sice vinný lis. A i my s otevřenými ústy nasloucháme jeho poselství.

Kdosi pověděl, že člověk se odlišuje od ostatních tvorů právě tím, že čas od času zvedne hlavu a pozoruje noční oblohu plnou hvězd. To žádný jiný tvor nedokáže. A žádný jiný tvor nedokáže přemýšlet o té nádheře, která jej obklopuje, tázat se po jejím původu, po jejím tvůrci a taky po jeho účelu a smyslu.

Ale ten náš žalmista se nevykazuje žádným velkým a hlubokým filozofickým myšlením. On především žasne. V první řadě, jak jsme pověděli na začátku, žasne nad Božím dílem a Božím řádem. Jak jinak bychom měli rozumět slovům: Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vsí zemi; svou velebnost vyvýšil jsi nad nebesa, vidím tvá nebesa, dílo tvých prstů, měsíc a hvězdy, jež jsi tam upevnil ? Bože, to ty jsi původce a tvůrce toho všeho. Ten jeho posvátný úžas, to není žádné vědecké, astronomické či kosmologické pojednání. To je modlitba. Anebo vyznání víry modlitbou. Jaký je tedy Bůh vyjádřeno slovy této písně ? Mocný. Nepostižitelný. Nesmírný.

Bůh, který má ovšem taky nepřátele, kteří ho nenávidí a šikují se proti němu v bláhovém přesvědčení, že něco zmůžou. Nezmůžou nic. Vždyť Hospodinu stačí hlasy nemluvnat a kojenců, aby nepřátele zastavil a znemožnil jim jejich záměry. Ne, nehledejme za tím nějakou nauku nebo potvrzení o domnělé dětské nevinosti. Je to jen zvěst o tom, že Bůh si může použít i těch, kteří ještě ani nedovedou mluvit k tomu, aby prosadil ve svém tvorstvu své záměry. Asi

tak nějak jako když náš Pán Ježíš Kristus řekl, že nebudou – li hlásat jeho slávu jeho věrní, bude volat třeba i kamení.

Od svého úžasu nad tvorstvem a chvalozpěvu se žalmista dostává k tomu dalšímu, co chce sdělit. A to má charakter naléhavé, ač spíše řečnické otázky. Co je člověk ? Co je člověk že na něj pamatuješ a syn člověka, že se jej ujímáš ?

Co je člověk ? Ten pohled na oblohu toho našeho žalmistu tedy směřoval v první řadě k Bohu, ale hned pak taky k člověku. Odmysleme si na chvíli ten charakter téhle řečnické otázky. Ptejme se věcně. Co je vlastně člověk ?

Na tuto tradiční otázku nemáme jednoznačnou odpověď. Záleží na tom, z jakého úhlu pohledu se na člověka díváme. Pokud jeho existenci vnímáme evolučně, asi řekneme, že člověk je vrcholem, špičkou veškerého vývoje. Anebo z pohledu náboženské filozofie a prastarých duchovních nauk je to tělesná ohrádka, v níž je uvězněna duše, jejímž cílem je vymanit se z tohoto sevření. Psycholog by asi pověděl něco v tom smyslu, že člověk je bytost, která si uvědomuje svou jinakost ve srovnání s ostatním tvorstvem. Bytost obdařená zvláštním a jedinečným vědomím. A s tím souvisí třeba taky schopnost výlučně lidská, schopnost a zvyk pochovávat své mrtvé a tím se vyrovnávat s faktem ohraničenosti vlastního bytí.....

A zde se vraťme k tomu, co jsme pověděli v úvodu. Člověk má schopnost pozorovat oblohu. A ještě dále, člověk má schopnost vzhlížet k nebi a žasnout. Právě tohle dělá žalmista, který vznáší svou otázku..... Co je člověk ... že na něho pamatuješ, co je syn člověka, že se ho Bože ujímáš ? A tady musíme zpozornět a uvědomit si jednu věc. Původní text tady mluví o člověku v jeho ubohosti, křehkosti, porušenosti a bídě. Žalmista by si v hebrejském jazyce mohl vybírat z několika slov. Mohl by zvolit takový výraz, že by skoro s Maximem Gorkým zvolal: Člověk, to zní hrdě ! Ale tady je to přesně naopak. Zvolání: „Co je člověk“ našeho žalmisty nezní hrdě. Je to povzdech nad lidskou nicotností. Je to povzdech nad člověkem, který svému tvůrci nedělá mnoho radosti. Co je člověk, který ubližuje, vraždí, nenávidí druhého? Co je člověk se svou touhou ničit, bořit, ovládat? Není nic a pokud by měl něčím být, tak jen objektem Božího hněvu. Ale Bůh ho má rád a záleží mu na něm. Asi tak jako otcí na synu, který mu způsobuje jenom trápení. Ale navzdory tomu mu projevuje svoji lásku.

Před Bohem tedy má člověk bídný a špatný svoji důstojnost. Je jenom něco méně než Bůh sám, nebo jeho nebeské dvořanstvo, jak to překládají a chápou jiní. Je jenom o něco méně, nežli ztracený syn v domě svého otce. Tohoto bídného tvora Bůh přijímá, zve ho k sobě a záleží mu na něm. Je to asi tak jako kdyby někdo pozval nejposlednějšího bezdomovce či prostitutku na velkolepou slavnost společenské smetánky, kde by byli v záři reflektorů za pozornosti médií. Anebo použiju příklad z raných církevních dějin. Starokřesťanský mučedník z poloviny 3. století Vavřinec byl u císaře Valeriána v podezření, že tajně spravuje jakýsi zlatý poklad církve. Dal jej přivést a nutil jej prozradit, kde to zlato má. A Vavřinec mu prý namísto zlata přivedl ty největší chudáky, mrzáky a žebráky, které vedl ke Kristu a o které se staral. A řekl: Hleď císaři, tohle, tihleti jsou tím pravým pokladem církve. To je to skutečné zlato hned po Kristu...

Takto jedná Bůh s člověkem. I když je to šokující a překvapivé, on námi nepohrdá, ale máme před ním velkou hodnotu a cenu. A dokonce nás činí správci a šafáři na zemi. Tento nesmírný a vznešený Bůh, tvůrce nádherného světa i dálav vesmíru navštěvuje a ujímá se člověka. Navštěvuje ho a ujímá se jej. Jednak tedy k němu přichází a zajímá se o něj, a pak se jej taky ujímá, vede ho, ukazuje mu správnou cestu.

Tento žalm inspiroval samotného Ježíše i ranou církev. Pisatel listu Židům je křesťan. A když cituje tento žalm, rozumí titulu Syn člověka tak, že jej vztahuje na Ježíše Krista. Vždyť přece v něm se Pán Bůh k člověku nejlouběji sklonil, v něm se člověka ujal. A poté co zemřel jako zločinec na kříži, korunoval ho slávou a důstojností a vzbudil jej k životu. Právě takto se Bůh člověka ujímá a vede jej. Tím, že mu posílá Ježíše Krista. Nejprve se ujal jeho samotného tím, že ho vzkřísil z mrtvých. A pak se tedy on, živý a oslavený Pán ujímá lidí, svých bratří a sester. V Kristu se Bůh ujal nás. Ve svém Synu nás navštěvuje. Pro jeho Syna mu na nás nikdy nepřestane záležet.A to je důležité vědět. Když se nám totiž někdy zdá, že jsme v něčem sami, že Bůh odešel někam daleko, zapomněl na nás a ve všem nás ponechal, ať se v tom plácáme, je to ve skutečnosti jinak. On na nás všelijak křehké lidi stále pamatuje. Pamatuje na nás a navštěvuje nás, protože nás miluje. V tom se zakládá naše naděje. Z toho budeme smět žít i v roce 2025.

Co je tedy člověk? Tvor, kterého Bůh miluje, i když to může být k podivení. Může se nám zdát, že k tomu má málo důvodů. A přece to platí. A to je evangelium. Amen.

Modlitba: Pane Bože, nestačíme se divit. Jednak tomu, čeho všeho nedobrého jsme my lidé schopni. Ale taky se nestačíme divit tomu, že tě to neodradilo a že se nás ujímáš a navštěvuješ nás. Nejvíc a nejhlouběji jsi to dokázal na svém Synu. Díky tobě za to. Amen.